

14.05.2024

Kokousaika 14.05.2024 16:15 - 18:15

Kokouspaikka Fredriksberg, B-talo (Konepajankuja 3, 2. kerros)

Läsnä

Jäsenet

Arhinmäki, Paavo	apulaispormestari
Ahde, Hilikka	
Ahmed, Mahad	
Hiltunen, Titta	
Kärkkäinen, Eeva	
Laaksonen, Heimo	
Makkonen, Teija	
Miettinen, Nina	
Niemelä, Kimmo	esteellinen: 65 §
Niskanen, Dani	esteellinen: 65 §
Birjulin, Yuri	varajäsen
Korpelainen, Lukas	varajäsen
Partanen, Juha-Pekka	varajäsen

Muut

Ahonen, Juha	kulttuurin ja vapaa-ajan toimialajoh- taja
Laine-Hendolin, Kirsti	hallintojohtaja
Fröberg, Stefan	vs. liikuntajohtaja
Ihamäki, Saara	vs. kirjastopalvelujen johtaja
Männistö, Mari	kulttuurijohtaja
Vatka, Mikko	nuorisoasiainjohtaja
Eranka, Essi	viestintä- ja markkinointipäällikkö tiedottaja
Nera, Miska	hallintoasiantuntija
Laine, Oona	nuorisoneuvoston edustaja saapui 16:18, poistui 17:44, poissa: 64 §
Bergström, Ulla	kumppanuspäällikkö asiantuntija saapui 16:18, poistui 16:53, läsnä: osa 65 §
Kaartinen, Aija	johtava tuloksellisuustarkastaja asiantuntija saapui 16:18, poistui 16:53, läsnä:

14.05.2024

	Mikkonen, Juuli	osa 65 § kaupunkitarkastaja asiantuntija saapui 16:18, poistui 16:53, läsnä: osa 65 §
Puheenjohtaja	Paavo Arhinmäki	apulaispormestari 64 - 68 §
Esittelijät	Paavo Arhinmäki	apulaispormestari 64 §
	Juha Ahonen	kulttuurin ja vapaa-ajan toimialajohtaja 65 - 66 §
	Mari Männistö	kulttuurijohtaja 67 §
	Stefan Fröberg	vs. liikuntajohtaja 68 §
Pöytäkirjanpitäjä	Miska Nera	hallintoasiantuntija 64 - 68 §

14.05.2024

§	Asia	
64	Asia/1	Kokouksen laillisuuden ja päätösvaltaisuuden toteaminen sekä pöytäkirjan tarkastajien valinta
65	Asia/2	Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan lausunto tarkastuslautakunnalle vuoden 2023 arviointikertomuksesta
66	Asia/3	Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan päätösten seuraaminen
67	Asia/4	Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan lausunto valtuutettu Hannu Oskalan toivomusponteen tyyppikatummallista, jossa yhdistetään historiallista keskustaa kunnioittava katukivetys ja pyöräliikenteen laatutason parantamisen vaatimukset
68	Asia/5	Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle valtuutettu Eveliina Heinäluoman toivomusponnosta ratsastusterapian tai iltapäiväkerhotoiminnan järjestämiseksi Itä-Helsinkiin ratsastuskoulun paikan kartoittamisen yhteydessä

14.05.2024

Asia/1

§ 64

Kokouksen laillisuuden ja päätösvaltaisuuden toteaminen sekä pöytäkirjan tarkastajien valinta

Päätös

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta totesi kokouksen laillisesti koolle kutsutuksi ja päätösvaltaiseksi.

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta valitsi pöytäkirjantarkastajiksi jäsenet Juha-Pekka Partanen ja Mahad Ahmed sekä varatarkastajiksi jäsenet Hilka Ahde ja Heimo Laaksonen.

Käsittely

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta valitsi puheenjohtajan ehdotuksesta yksimielisesti pöytäkirjantarkastajaksi Nina Suomalaisen sijasta Juha-Pekka Partasen.

Esittelijä

apulaispormestari
Paavo Arhinmäki

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta toteaa kokouksen laillisesti koolle kutsutuksi ja päätösvaltaiseksi.

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta valitsee pöytäkirjantarkastajiksi jäsenet Nina Suomalainen ja Mahad Ahmed sekä varatarkastajiksi jäsenet Hilka Ahde ja Heimo Laaksonen.

Esittelijä

apulaispormestari
Paavo Arhinmäki

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

§ 65

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan lausunto tarkastuslautakunnalle vuoden 2023 arviointikertomuksesta

HEL 2023-005698 T 00 03 00

Lausunto

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta antoi lausunnon seuraavista tarkastuslautakunnan arviointikertomuksen kohdista:

- Kirjastojen vetovoimaisuus ja lukutaidon edistäminen kirjastoissa (s. 37–40)
- Kulttuuriavustusten kehittäminen (s. 42–46)
- Nuorisotyön vahvistaminen (s. 47–51)

Kaupungin Kasvun paikka -strategiassa yhtenä kärkiteemana on taide ja kulttuuri hyvän elämän mahdollistajina. Tämän teeman osalta tarkastuslautakunnan vuoden 2023 arvioinnin pääkysymykset kohdistuivat kirjastojen vetovoiman lisäämiseen sekä lukemisen ja lukutaidon edistämiseen, kulttuuriavustusten kehittämiseen sekä nuorisotyön vahvistamiseen. Pääkysymysten lisäksi on osakysymyksinä nostettu muun muassa lähikirjastojen alueellisen verkon turvaaminen, kulttuuriavustusten piiriin nousseet uudet toimijat ja taiteenlajit sekä etsivän ja jalkautuvan nuorisotyön vahvistaminen.

Kirjastojen vetovoima on lisääntynyt, sillä käyntimäärät ovat kasvaneet ja kirjastoissa on toteutettu paljon monimuotoista toimintaa erilaisten kohderyhmien lukutaidon edistämiseksi. Kulttuuriavustusten kehittämisessä on osittain onnistuttu, mutta uusien taiteenlajien ja toimijoiden pääsy kaupungin tuen piiriin ei ollut arvioitavissa. Nuorisotyön vahvistamisen osalta etsivä ja jalkautuva nuorisotyö on vahvistunut, mutta muussa nuorisotyössä henkilöstöresursseissa on vajausta ja tilat ovat vähentyneet.

Kirjastojen vetovoimaisuus ja lukutaidon edistäminen kirjastoissa

Kirjastopalveluiden sekä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan toisen asteen oppilaitosten yhteistyön kehittäminen

Tarkastuslautakunta toteaa, että kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kirjastopalveluiden sekä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tulee jatkaa kirjastojen ja toisen asteen oppilaitosten yhteistyön kehittämistä. Arviointikertomuksen mukaan kirjastot ovat paikallisesti tarjonneet palveluitaan myös toisen asteen oppilaitoksille, mutta yhteistyökäytäntöjen luominen toisen asteen oppilaitosten kanssa on kesken.

Kirjastopalvelut ovat hakeneet ja saaneet aluehallintovirastolta rahoituksen hankkeeseen ”Helsingin kaupunginkirjaston ja toisen asteen oppilaitosten yhteistyön kehittämishanke”. Hankkeessa luodaan yhteistyömalli ja pysyvät rakenteet Helsingin kaupunginkirjaston ja toisen asteen oppilaitosten väliselle yhteistyölle. Hankkeessa edistetään nuorten aikuisten lukemis- ja lukutaitotyötä Helsingin kaupungin strategian mukaisesti. Toukokuun aikana hankkeeseen rekrytoidaan ajalle 1.8.2024-31.7.2025 projektisuunnittelija, joka suunnittelee, koordinoi ja pilotoi yhdessä kirjaston henkilökunnan sekä opettajien kanssa palveluita lukioiden ja ammattioppilaitosten käyttöön. Tarkoituksena on luoda alueellinen rakenne ja alueittain nimetyt henkilöt, jotka hoitavat yhteistyötä toisen asteen oppilaitoksiin ja toteuttavat palveluita. Hankkeen ohjausryhmässä tulee olemaan henkilöitä sekä kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kirjastopalveluista että kasvatuksen ja koulutuksen toimialalta.

Kirjastopalveluiden sekä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan välisen sopimuksen mukaisten kirjastovierailujen seuranta ja toimenpiteiden kehittäminen

Tarkastuslautakunta toteaa, että kirjastopalveluiden ja kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tulee seurata tavoitteena olevien 1., 3. ja 7. luokan koululaisten koko ikäluokan kirjastovierailujen toteutumisen vaihtelua alueittain ja kouluittain sekä seurannan perusteella tehdä toimenpiteitä, joilla kasvatuksen ja koulutuksen toimialan ja kirjastopalveluiden välisen sopimuksen mukaiset koululaisten kirjastovierailut saadaan toteutumaan kattavammin. Arviointikertomuksessa on todettu, että sovitut alakoululaisten kirjastovierailut ovat toteutuneet kattavasti, mutta yläkoululaisten tavoitettiin heikommin.

Kirjastopalvelut tilastoivat ja seuraavat systemaattisesti Kulttuuripolku-suunnitelmaan liittyvän sopimuksen mukaisia kirjastovierailuja. Tilastoista raportoidaan kasvatuksen ja koulutuksen toimialalle ja niitä analysoidaan muun muassa toimialojen yhteisessä työryhmässä. Jos havaitaan, että jokin koulu tai alue ei osallistu sopimuksen mukaisiin tapahtumiin, kasvatuksen ja koulutuksen toimialan yhteyshenkilöt ovat yhteydessä kyseiseen kouluun. Toimialojen muodostamassa työryhmässä arvioidaan ja kehitetään kirjastovierailujen sisältöjä ja ajankohdtaa hyvässä yhteistyössä raivaten mahdollisia esteitä sekä tavoitellen vaikuttavuutta.

Yläkoulujen osalta kirjastovierailut on tarkoitus toteuttaa jatkossakin keskitetysti. Lukukauden 2024–2025 vierailujen ajankohta on siirretty kevätlukukaudelle loppusyksyn sijaan, jotta mahdollisimman moni 7. luokka voisi osallistua juuri tuolle ikäluokalle suunniteltuun kirjallisuustapahtumaan. Tämän ajankohdan on katsottu sopivan kouluille paremmin. Keskustakirjasto Oodi on ollut suosituin vierailukohde, joten

siellä toteuttavien tapahtumien määrää on päätetty lisätä, unohtamatta kuitenkaan myös alueellisia tapahtumia.

Kulttuuriavustusten kehittäminen

Kaupunkilaislähtöiseen toimintaan jaettavien avustusten vastuunjaon selkeyttäminen yhteistyössä kaupunginkanslian kanssa

Arviointikertomuksessa todetaan, että kaupunginkanslia myöntää kaupunkilaislähtöiseen toimintaan osin samantyyppisiä avustuksia kuin kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala. Toimialan asiantuntijoiden mukaan kaupunginkanslian ja kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan olisi tarpeellista selkeyttää näiden avustusten rajanvetoa ja määrittelyä sekä kaupunkilaislähtöiseen toimintaan jaettavien avustusten vastuunjako, kuten tarkastuslautakuntakin ehdottaa.

Toimenpiteenä kaupunkilaislähtöisten avustusten vastuunjaon selkeyttämiseksi kaupunginkanslia ja kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala jatkavat keskinäisen yhteistyön koordinoitua. Yhteistyön tavoitteena on strategian mukaisten tavoitteiden saavuttaminen, mahdollisten päällekkäisyyksien tunnistaminen ja karsiminen sekä resurssien tehokas käyttö. Kaupunkilaislähtöisen toiminnan tukemisessa on myös tärkeää ymmärtää, että kansalaistoiminta ja kolmannen sektorin toiminta eivät ole kaupungin omaa palvelutuotantoa, vaan tuki on vastikkeetonta ja osa monimuotoista kansalaisyhteiskuntaa.

Avustusten saajien ja kaupungin välistä vuoropuhelua on kehitetty, ja työtä jatketaan edelleen. Tavoitteen toteutumista on terävöitetty organisoimalla kaupunkitasoinen järjestöyhteistyön ja avustustoiminnan koordinoinnin ohjausryhmä uudelleen vuonna 2023. Muutoksessa kaupunkitasoinen koordinoituvastuu siirrettiin kaupunginkanslian osallisuusyksikölle sekä käynnistettiin kaupungin avustuksia valmistelevien palveluiden edustajista koostuva kehittäjäryhmä, jossa edistetään aiempaa paremman avustuksiin liittyvän kokonaiskuvan muodostumista.

Lisäksi kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalla kulttuurin, liikunnan ja nuorison avustuksia valmistelevien yksiköiden ja osallisuusyksikön välistä kanssakäymistä tullaan edelleen lisäämään. Erityisesti toimijoihin kohdistuvassa tiedotuksessa ja neuvonnassa yhteistyötä kehitetään jatkuvasti. Toimijoita edustavan järjestöneuvottelukunnan näkemystä voidaan myös hyödyntää tarvittaessa avustuksiin liittyvässä kehittämisessä. Asukasosallisuuden avustuskriteereitä tullaan arvioimaan ja kehittämään yhteistyössä järjestöjen kanssa vuosien 2024–2025 aikana.

Kulttuuripalvelujen näkemys uusien taiteenlajien ja toimijoiden käsitteistä sekä toimenpiteet uusien toimijoiden ja taiteenlajien nostamiseksi kaupungin tuen piiriin

Tarkastuslautakunta toteaa arviointikertomuksessa, että kulttuuripalveluiden tulee määritellä tavoitteet uusien toimijoiden ja taiteenlajien nostamiseksi kaupungin tuen piiriin siten, että tuen kohdentumista uusille toimijoille voidaan seurata sekä jatkaa vuonna 2023 aloitettua seuranta uusista hakijoista. Lisäksi seurannan pohjalta tulisi tehdä tarvittaessa toimenpiteitä, jotta uusilla hakijoilla olisi entistä paremmat mahdollisuudet saada avustuksia.

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan 21.12.2021 § 7 linjaaman kulttuuripalvelukokonaisuuden palvelustrategian mukaan kaupunki määrittelee yleiset ehdot avustamiselle lainsäädännön mukaisesti. Toimija määrittelee toiminnan omista lähtökohdistaan ja voi hakea sille avustusta kaupungilta. Avustus ei kata kaikkia toiminnan kustannuksia eikä avustuksiin liity vastikkeita. Helsinki on myös erityisasemassa valtionavustusten, valtionosuuksien säätörahoituksen ja muun rahoituksen suhteen. Kaupungin tuen kokonaisarviointissa on tärkeää, ettei kaupunki omalla avustustoiminnallaan vaaranna kaupungin kulttuuritoimijoille suuntautuvaa muuta rahoitusta.

Uusien taiteenlajien käsitteestä

Kulttuurin avustusten yhtenä tavoitteena on tukea Helsingin taide- ja kulttuurikentän uusiutumiskykyä. Olennaista on, että avustuksia kohdennetaan uusille sisällöille ja tekijöille.

Kyky omaksua uusia ilmiöitä, rohkeus kokeilla uutta ja riskinotto ovat ominaisia taiteelle ja kulttuurille. Tämä dynaamisuus heijastuu myös Helsingin kaupungin avustustoimintaan, jossa tunnustetaan ja tuetaan ilmiöiden ja yhdistelmien kirjoa tiedostaen, että taiteen ja kulttuurin sisällöt ovat tilastoituja taiteenlajeja monipuolisemmat. Avustushakemuksissa tilastoitavat taiteenlajit tarjoavatkin kehyksen, jonka avulla voidaan hahmottaa taiteen laaja-alaisuutta. Uusia, tunnistettuja tai vielä määrittelemättömiä ilmiöitä tuetaan tunnistetun kategorian eli taiteenlajin kirjauksen sisällä, minkä lisäksi on muu- kategoria. Avustuksiin pyritään tukemaan hankkeita, jotka sijoittuvat taiteen ja kulttuurin ekosysteemin reuna-alueille, edistävät taiteen uudistumista ja ajan myötä voivat mahdollistaa uusien taiteenlajien syntymisen.

Hakuohjeissa ja -ilmoituksissa ei yleisesti rajata tai luetella taiteenaloja, vaan avustuksia kerrotaan myönnettävän yleisesti taiteen ja kulttuurin aloille. Vuonna 2022 päivitettyissä taide- ja kulttuuriavustusten arviointiperusteissa huomioidaan toiminnan uutta luovaan potentiaali, taiteellinen kehittyminen, monimuotoisuus ja taidelajien välinen tasapaino. Strategisten linjausten mukaisesti vuoden 2024 taide- ja kulttuuriavustusten toiminta-avustusten arvioinnissa kiinnitettiin huomiota verrattain uu-

deksi taidelajiksi tunnistetun sirkuksen toimintaolosuhteiden kehittämiseen.

Taiteenalakategorioilla on yhteys pidempiaikaiseen tilastoseurantaan, jolla vertaillaan avustusten jakautumista taiteenaloittain eri vuosina. Huomioitava on esimerkiksi valtion kuntiin kohdistuvassa tiedonkeruussa käytettävät taiteenaloja jaottelevat palveluluokat. Helsingin kaupungin näkemystä taiteenaloista on siis syytä suhteuttaa muiden aiheen kanssa työskentelevien suomalaisten ja kansainvälisten tahojen näkemyksiin. Tilastoseurannan vertailtavuus on huomioitava, jos taiteenalakategorioihin tehdään muutoksia.

Uusien toimijoiden käsitteestä

Kulttuurin avustuksilla tuettavaan laajaan taide- ja kulttuuritoimijakenttään kuuluvat niin vakiintuneet, esimerkiksi valtionosuuden piiriin kuuluvat organisaatiot kuin pienet rekisteröitymättömät taiteilijaryhmittymät. Kulttuurin avustuksien eri avustuslajeilla on pyritty luomaan kokonaisuus, joka palvelee taide- ja kulttuurikenttää toiminnan elinkaaren eri vaiheissa.

Uusien toimijoiden nousua avustusten piiriin pyritään tukemaan osana kulttuurin avustusvalmistelun arviointityötä. Valmistelussa tunnistetaan, että yhdessä avustuslajissa uutena hakeva taidetoimija on voinut saada avustusta aiemmin avustuslajista tai muista Helsingin kaupungin avustusmuodoista.

Seurattavan tiedon osalta on määriteltävä, puhutaanko uusista avustuksen hakijoista vai saajista ja mihin kontekstiin ja ajanjaksoon uutuutta verrataan. Uutta toimijaa on vaikea määritellä taide- ja kulttuuriavustusten projektiavustuksissa. Avustuslaji mahdollistaa projektiluonteiset taiteelliset kokeilut joustavasti ja siten palvelee erityisesti uusia taiteen tekijöitä ja hakijoita. Kääntöpuolena on ollut erityisesti työryhmiä koskeva uusien hakijoiden tilastoinnin kysymys, koska yksittäinen taiteilija voi olla osana useita eri tavoin nimettyjä työryhmiä, joita avustushakujärjestelmä ei tunnista toisiinsa liittyviksi.

Uusien toimijoiden seurantaa on toteutettu taide- ja kulttuuriavustusten toiminta-avustuksissa, joita myönnetään rekisteröityneille toimijoille ympärivuotiseen toimintaan. Seuranta on aloitettu vuonna 2023 ja sitä jatketaan. Uusien toimijoiden pääsy avustusten piiriin huomioitiin vuoden 2024 toiminta-avustusten arvioinnissa ja toiminta-avustusta myönnettiin kuudelle aiemmin toiminta-avustusten piiriin kuulumattomalle toimijalle.

Kulttuuripalveluiden toimenpiteet uusien toimijoiden ja taiteenlajien nostamiseksi kaupungin tuen piiriin

Kulttuurin avustusten kehittämisessä on yleisesti tehty toimenpiteitä, jotta uudet ja avustusten piiriin aiemmin hakeutumattomat taide- ja kulttuuritoimijat hakisivat avustuksia ja jotta uusia taiteenlajeja tuettaisiin. Tätä työtä tullaan edelleen jatkamaan. Lisäksi kulttuurin avustusperiaatteisiin liittyen on myös listattu toimintoja, joihin ei voi saada avustusta. Tätä listaa ja sen ajantasaisuutta tarkastellaan, jotta mahdolliset avustamisen katvealueet voidaan ottaa paremmin huomioon.

Avustushakemisessa käytettäviä taiteenlajien kategorioita ja nimityksiä voidaan tarvittaessa päivittää, esimerkiksi sisällyttämällä pääkategorioihin tarkentavia alakategorioita. Taiteenalakategorioita tarkastellaan säännöllisesti ja niissä huomioidaan esimerkiksi pelitaiteen ja digitaalisen taiteen kaltaiset nopeasti kehittyvät luovat ilmaisukeinot. Selvennystä ja erittelyä voidaan tehdä myös ohjeistamalla hakijoita taiteenalakategorian valinnassa esimerkiksi hakemisen kirjallisissa ohjeissa. Näin uudet taiteenalat nousevat paremmin näkyviin ja valittaviksi, mutta pitempiaikainen tilastollinen seuranta on edelleen mahdollista ja linjassa muiden taiteen ja kulttuurin alan toimijoiden kanssa.

Eri avustuslajien osalta erityisesti kulttuurin toiminta-avustuksissa on syytä panostaa uusien toimijoiden mahdollisuuksiin nousta avustusten piiriin, koska kyseessä on usein toimijoille keskeinen ja pitkäaikainen perusrahoitus. Vuonna 2023 aloitettua seurantaa jatketaan. Myös taiteen perusopetuksen avustukset ovat samankaltaista toiminnan vakaampaa perusrahoitusta, jonka hakijoina voi kuitenkin olla vain rajattu joukko toimijoita, joilla on hyväksytty opetuslupa. Myös tässä avustuslajissa uusien toimijoiden määrää seurataan.

Kulttuurin avustusten projektiavustukset, kehittämisavustukset ja erilaiset erillishaut ovat tyypillisesti hankkeisiin kohdistuvia avustusmuotoja, joissa ei yleisesti ole kyse pysyvästä toiminnasta. Kertaluontoisemmissa hankkeissa myös tekijäjoukko on yleisesti vaihtuvampi. Erityisesti projektiavustuksin tuetuissa hankkeissa tekijät liikkuvat kevyesti työryhmistä ja organisaatioista toiseen, joten on haastavaa määritellä, milloin on kyse niin sanotusti uudesta toimijasta. Hakijanimeen perustuvaa seurantaa kehitetään, mutta merkityksellisempänä toimenpiteenä uusien tekijöiden nousu huomioidaan omana tavoitteenaan asiantuntijoiden arviointi- ja valmistelutyössä.

Kaikkia kulttuurin avustuksia koskevaa tiedontuotantoa ja seurantaa kehitetään muodostamalla kulttuurin avustustoiminnan tietoja esittelevä Power BI -näkyvä, jonka ensimmäinen versio on jo hyvin pitkällä. Näkyvä sisältää vuositasoista tietoa vuodesta 2019 lähtien. Tässä yhteydessä määritellään uusiin avustuksen hakijoihin ja saajiin liittyvät perusmääreet, joita tätä kautta on mahdollista seurata. Näkyvän tietoja

hyödynnetään avustustoiminnan toteuttamisessa, seurannassa ja kehittämisesä.

Nuorisotyön vahvistaminen

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan keskeisen ja ajantasaisen henkilöstöä kuvaavan tiedon saatavuus ja seuranta

Osana nuorisotyön vahvistamista käsittelevää tarkastelua tarkastuslautakunta toteaa, että kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan tulee varmistaa keskeisen ja ajantasaisen henkilöstöä kuvaavan tiedon saatavuus ja seuranta.

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala ja henkilöstöpalvelut ovat varmistaneet keskeisten ja ajantasaisten henkilöstöä kuvaavien tietojen saatavuuden vuoden 2022 toisen kvartaalin datasta lähtien. Kaupunkitasoinen HR-järjestelmä vaihtui Hijatista Sarastiaan huhtikuussa 2022 ja toimialalla on alettu järjestelmällisesti seurata henkilöstödataa Sarastiaraporteista toukokuusta 2022 alkaen. Lisäksi toimialan henkilöstöä on muistutettu ilmoittamaan kaikista poissaoloista, mukaan lukien lyhyet ja pitkät sairaspöissaolat, Sarastiaan, mikä osaltaan mahdollistaa ajantasaisen henkilöstöä kuvaavan tiedon seuranta ja saatavuutta.

Merkittävimmät syyt arviointikertomuksessa nostettuihin puutteellisiin henkilöstöä kuvaaviin tietoihin liittyivät huhtikuussa 2022 toteutettuun kaupunkitasoiseen HR-järjestelmämuutokseen sekä siihen, ettei henkilöstöpalveluissa ollut järjestelmällistä ja systemaattista henkilöstödatan raportointia ja seuranta vuosilta 2017–2021. Vanha HR-järjestelmä Hijat, josta tiedot olisi saatu raportoitu tarkastuslautakunnan tietopyyntöön, ei ollut enää toimialan käytettävissä huhtikuusta 2022 alkaen, eikä näitä aiempien vuosien raportteja ja tietoa löydetty, vaikka etsittiin. Ensimmäiset Helsingin kaupungin viralliset raportit henkilömääristä, henkilötyövuosista ja sairauspöissaoloista valmistuivat helmikuussa 2024.

Nuorisoalan veto- ja pitovoiman parantaminen

Arviointikertomuksessa on nuorisopalvelujen osalta keskitytty perusnuorisotyöhön sekä etsivään ja jalkautuvaan nuorisotyöhön. Tarkastuslautakunta toteaa arviointikertomuksessa, että nuorisopalveluiden tulee laatia yhdessä henkilöstön kanssa suunnitelma nuorisotyöntekijöiden palkkauksen, koulutuksen ja työnkuvien kehittämiseksi alan veto- ja pitovoiman parantamiseksi

Helsingin kaupungin nuorisopalveluissa on tartuttu veto- ja pitovoimaongelmaan muun muassa yhdessä Espoon ja Vantaan nuorisopalvelujen kanssa lisäämällä kaupunkien välistä yhteistyötä tämän teeman

ympäriä. Teemaa käsiteltiin syksyllä 2023 kaupunkien ylimmän johdon tapaamisessa, johon koottiin tilannekuva rekrytointien tilanteesta kaupungittain. Viimeisimpänä huhtikuussa 2024 järjestettiin aiheesta työpaja, ja työskentelyä jatketaan vakiintuneen yhteistyörakenteen (PKS yhteistyöryhmä) kautta.

Rekrytointien osalta on muun muassa tuettu haastavia rekrytointeja ”boostaamalla” ilmoituksia, minkä lisäksi työpaikkailmoitusten laatuun on kiinnitetty erityistä huomiota, muun muassa tuomalla enemmän esiin työnantajan tarjoamia etuja. Lisäksi vuonna 2024 nuoriso-ohjaajat saatiin mukaan kaupungin palkkakehitysohjelmaan, mikä osaltaan edistää nuorisotyöntekijöiden palkkausta.

Nuorisopalveluiden henkilöstötilanteen seuranta ja henkilöstön hyvinvointia parantavien resurssien kohdentaminen

Tarkastuslautakunta toteaa, että nuorisopalvelujen tulee systemaattisesti seurata henkilöstötilanteen kehittymistä eri alueilla ja yksiköissä ja auttaa nuorisotyöyksiköitä tehtävien priorisoinnissa ja työnjaon suunnittelussa, jotta nuoriso-ohjaajille jää enemmän aikaa kohdata nuoria. Lisäksi nuorisopalveluiden tulee kohdentaa henkilöstön hyvinvointia parantavia resursseja ja toimenpiteitä erityisesti niille alueille, joilla työhyvinvointi on heikko.

Nuorisopalveluissa seurataan jo systemaattisesti henkilöstötilanteen kehittymistä, kun kvartaaleittain tarkastellaan rekrytointien tilannetta, muun muassa kuinka paljon rekrytointeja on ollut käynnissä, paljonko on avattu perehdytysuunnitelmia sekä mikä on lähtövaihtuvuusprosentti sekä lähtöjen syyt. Lisäksi kaupungin rekrytointijärjestelmä sekä HR-järjestelmä mahdollistavat rekrytointi- ja lähtövaihtuvuusdatan alueelliseen tarkasteluun, jota on tarkoitus hyödyntää jatkossa. Tiedon luotettavuuden kannalta on merkittävää, että esihenkilöt kirjaavat järjestelmiin nämä tarkentavat tiedot sekä saattavat rekrytoinnit loppuun.

Nuorisopalveluiden johtoryhmä on keskustellut kaupungin lähtökyselyn hyödyntämisestä, minkä tarkoituksena on selvittää vaihtuvuuden syitä ja lähtijöiden kokemuksia työskentelystä kaupungilla. Johtoryhmä on todennut, että esihenkilöiden tulisi käydä keskusteluja aktiivisemmin sekä pyytää henkilöstöä vastaamaan lähtökyselyyn. Lisäksi on pohdittu henkilöstöpalveluiden roolia tai vahvempaa tukemista tässä prosessissa, esimerkiksi voisiko henkilöstöpalveluiden työntekijät käydä lähtökyselyn esihenkilön kanssa tai jopa hänen sijaansa. Kaupungilla käytössä olevan lähtökyselylomakkeen vastaukset ohjautuvat keskuhallintoon, eli vastaukset eivät ole suoraan toimialojen käytettävissä, vaan ne tulee pyytää sieltä erikseen. Vuoden 2023 kyselytulokset on

pyydetty nuorisopalveluiden käyttöön ja vastaukset käsitellään nuorisopalveluiden johdon kanssa.

Nykytilanteessa, jossa nuorisotyö nähdään entistäkin tärkeämpänä kumppanina, työkenttä laajenee helposti. On hyvä, että nuorisotyön osaamiselle erityisesti nuorten ryhmien kanssa toimisessa on kysyntää, mutta samalla työn rajaaminen vaikeutuu. Nuorisotyöyksiköiden tehtävien priorisoinnin ja työnjaon suunnittelun tukeminen on tunnistettu nuorisopalvelukokonaisuudessa ja sen edistäviin toimiin on jo ryhdytty muun muassa käynnistämällä nuorisotalojen aukioloaikojen yhtenäistämistä. Lisäksi kehittämistyöryhmien aikatauluja on muutettu siten, etteivät ne vie liikaa aikaa nuorten kohtaamiselta. Näiden lisäksi nuorisopalvelukokonaisuudessa on tunnistettu se, että myös vuosittaisissa tavoitteissa tulee huomioida nuorisotyön perustehtävä, eli nuorten kanssa toiminta, ja että se säilyy työn keskiössä.

Henkilöstön hyvinvoinnin parantamiseksi on nuorisopalveluissa käynnistetty maaliskuussa 2024 työhyvinvointihanke, jonka tavoitteena on ymmärtää oikeat juurisyyt sitoutumista heikentäville ja lähtövaihtuvuutta lisääville tekijöille sekä tunnistaa vaikuttavat ratkaisut ja ratkaista oikeat ongelmat paikallisesti. Hankkeen tulokset ja johtopäätökset mahdollistavat muun muassa sen, että henkilöstön työhyvinvointia parantavia toimenpiteitä pystytään kohdentamaan alueellisesti ja erityisesti niille alueille, joilla työhyvinvointi on heikkoa.

Käsittely

Esteelliset: Dani Niskanen, Kimmo Niemelä
Esteellisyyksien syy: yleislausekejäävi (hallintolain 28.1 § kohta 7)

Asian aikana kuultavina olivat johtava tuloksellisuustarkastaja Aija Kaartinen, kaupunkitarkastaja Juuli Mikkonen ja kumppanuuspäällikkö Ulla Bergström. Asiantuntijat poistuivat kuulemisensa jälkeen kokouksesta.

Esittelijä

kulttuurin ja vapaa-ajan toimialajohtaja
Juha Ahonen

Lisätiedot

Saara Ihamäki, vs. kirjastopalvelujen johtaja, puhelin: 09 310 85503
saara.ihamaki(a)hel.fi
Veikko Kunnas, kulttuurin edistämisen päällikkö, puhelin: 09 310 37002
veikko.kunnas(a)hel.fi
Mikko Vatka, nuorisoasiainjohtaja, puhelin: 09 310 71252
mikko.vatka(a)hel.fi
Tanja Tuominen, erityissuunnittelija, puhelin: 09 310 50674
tanja.tuominen(a)hel.fi

14.05.2024

Asia/2

Liitteet

- 1 Tarkastuslautakunnan lausuntopyyntö, kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta
- 2 Arviointikertomus 2023

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Lausuntoehdotus

Lausunto on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Kuntalain (410/2015) 121 § mukaan tarkastuslautakunnan tulee laatia kaupunginvaltuuston asettamien toiminnan ja talouden tavoitteiden toteutumisesta arviointikertomus valtuustolle. Helsingin kaupungin hallintosäännön 21 luvun 2 §:n mukaan tarkastuslautakunta hankkii arviointikertomuksesta kaupunginhallitukselta ja tarvittaessa muilta kaupungin toimielimiltä lausunnot, jotka toimitetaan valtuustolle yhdessä arviointikertomuksen kanssa.

Tarkastuslautakunta hyväksyi 16.4.2024 vuoden 2023 arviointikertomuksen ja pyytää 28.5.2024 mennessä kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan lausuntoa kertomuksen kohdista:

- Kirjastojen vetovoimaisuus ja lukutaidon edistäminen kirjastoissa (s. 37–40)
- Kulttuuriavustusten kehittäminen (s. 42–46)
- Nuorisotyön vahvistaminen (s. 47–51)

Arviointikertomus 2023 ja tarkastuslautakunnan lausuntopyyntö ovat kokonaisuudessaan liitteinä.

Esittelijä

kulttuurin ja vapaa-ajan toimialajohtaja
Juha Ahonen

Lisätiedot

Saara Ihamäki, vs. kirjastopalvelujen johtaja, puhelin: 09 310 85503
saara.ihamaki(a)hel.fi
Veikko Kunnas, kulttuurin edistämisen päällikkö, puhelin: 09 310 37002
veikko.kunnas(a)hel.fi
Mikko Vatka, nuorisoasiainjohtaja, puhelin: 09 310 71252
mikko.vatka(a)hel.fi
Tanja Tuominen, erityissuunnittelija, puhelin: 09 310 50674
tanja.tuominen(a)hel.fi

Liitteet

14.05.2024

Asia/2

-
1	Tarkastuslautakunnan lausuntopyyntö, kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta
2	Arviointikertomus 2023

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätöshistoria

Tarkastuslautakunta 16.04.2024 § 39

Tarkastuslautakunta 09.04.2024 § 33

Tarkastuslautakunta 12.09.2023 § 63

Tarkastuslautakunta 09.05.2023 § 44

14.05.2024

Asia/3

§ 66

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan päätösten seuraaminen

Päätös

Kulttuuri ja vapaa-aikalautakunta päätti, ettei se ota käsiteltäväkseen seuraavien viranomaisten tekemiä päätöksiä:

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialajohtaja

23.4.2024, 16 §

Jäänhoitokoneen hankinta liikuntapalvelukokonaisuuden liikuntapaikat palveluiden käyttöön

26.4.2024, 17 §

Suomen museoliiton 101. vuosikokous 22.5.2024 sekä Valtakunnalliset museopäivät 22.-24.5.2024 Jyväskylässä

26.4.2024, 18 §

Helsingin kaupungin vapaaehtoisten toiminnanohjausjärjestelmän käyttöönotto

26.4.2024, 19 §

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan toimintasäntö 1.5.2024 lukien

Kulttuuripalvelukokonaisuus

Kulttuurijohtaja

23.4.2024, 38 §

Zoppa Oy:n sopimuksen siirtäminen liiketoimintakaupan johdosta La-massu Oy:lle

23.4.2024, 39 §

Tutkimuslupa: Citizen Participation in Design of Future Cities

29.4.2024, 40 §

Taideteosten hankinta Helsingin kaupungin taidekokoelmaan

29.4.2024, 41 §

Esitys kaupunkiympäristön toimialalle taideteoksen tilaamisesta Drumsö lågstadieskolan ja förskolan -kohteeseen prosenttirahahankintana

29.4.2024, 42 §

Esitys kaupunkiympäristön toimialalle taideteoksen tilaamisesta Gymnasiet Lärkan/ Hoplaxskolan -kohteeseen prosenttirahahankintana

14.05.2024

Asia/3

29.4.2024, 43 §

Esitys kaupunginkanslialle taideteoksen tilaamisesta Kalasatamaan prosenttirahahankintana

Liikuntapalvelukokonaisuus

Liikuntajohtaja

2.5.2024, 18 §

Tutkimuslupa: Helsingin jääkenttien saavutettavuus nyt ja tulevaisuudessa

Liikuntapalvelupäällikkö

23.4.2024, 17 §

Tapahtuma-avustusten 2024 myöntäminen

2.5.2024, 18 §

Seurakoulutuksen yhteistyösopimus vuodelle 2024

Liikuntapaikkapäällikkö

29.4.2024, 14 §

Pysäköintipaikkojen vuokraus Talin liikuntapuiston yhteydestä Kiinteistö Oy Helsingin Kutomotie 2:lle

Ulkoilupalvelupäällikkö

24.4.2024, 15 §

Paloheinän ulkoilumajan kahvilatilan vuokrasopimuksen purkaminen

26.4.2024, 16 §

Aluspaikan vuokraus Jätkäsaarenlaiturista Suomen Saaristoravintolat Oy:lle

26.4.2024, 17 §

Vesiliikennelaituri paikan vuokraaminen yksinoikeudella Merisataman Ursininlaiturista ja käyttöoikeudella Sirpalesaaresta Suomalainen Pursiseura SPS ry:lle

2.5.2024, 18 §

Vesiliikennelaituri paikan vuokraaminen käyttöoikeudella Nordic Shoreline Oy:lle Pohjoisrannan Meritullintorilta

2.5.2024, 19 §

Kahden vesiliikennelaituri paikan vuokraaminen yksinoikeudella Kaupporin Keisarinluodonlaiturista FRS Finland Oy:lle

Nuorisopalvelukokonaisuus

14.05.2024

Asia/3

Nuorisoasiainjohtaja

23.4.2024, 12 §

Tutkimuslupa: Esitystekniikan harjoittelijan polku Helsingin kaupungin tapahtumayksikössä

30.4.2024, 13 §

Arabianaukion lippakioskin vuokraus nuorisopalvelukokonaisuuden käyttöön

30.4.2024, 14 §

Nuorten digitaalisen työllistämispalvelun hankinta

2.5.2024, 15 §

Nuorisopalveluiden ja SOS-Lapsikylän välinen yhteistyösopimus Unelmista totta -harrastustuen parissa

3.5.2024, 16 §

Nuorisoasiainjohtajan päätös Pienperheyhdistys ry:n vuokrasopimuksen irtisanomisesta

Esittelijä

kulttuurin ja vapaa-ajan toimialajohtaja
Juha Ahonen

Lisätiedot

Katja Koskinen, hallintosihteeri, puhelin: 09 310 35098
katja.i.koskinen(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Hallintosäännön 19 luvun 3 §:n 2 momentin mukaan toimialalautakunta tai apulaispormestari voi ottaa lautakunnan käsiteltäväksi asian, jossa sen alainen toimielin tai viranhaltija on tehnyt päätöksen. Toimialajohtaja voi ottaa toimialalautakunnan käsiteltäväksi asian, jossa sen alainen viranhaltija on tehnyt päätöksen.

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan viranhaltijapäätökset julkaistaan kokonaisuudessaan internetissä, siltä osin kuin ne eivät sisällä salassa pidettäviä ja henkilötietoja, osoitteessa:

[Päätöksenteko | Päätökset | Helsingin kaupunki](#)

14.05.2024

Asia/3

Esittelijä

kulttuurin ja vapaa-ajan toimialajohtaja
Juha Ahonen

Lisätiedot

Katja Koskinen, hallintosihteeri, puhelin: 09 310 35098
katja.i.koskinen(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

§ 67

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan lausunto valtuutettu Hannu Os- kalan toivomusponteen tyyppikatunmallista, jossa yhdistetään histo- riallista keskustaa kunnioittava katukivetys ja pyöräliikenteen laatu- tason parantamisen vaatimukset

HEL 2023-008399 T 00 00 03

Päätös

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta antoi asiasta seuraavan lausunnon:

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta katsoo että pyöräilyolosuhteiden pa-
rantaminen Helsingin luonnonkivikaduilla on kannatettavaa ja edistää
Helsingin kaupunkistrategian sekä pyöräliikenteen kehittämissuunnitelman
2020–2025 tavoitteita. Pyöräilyolosuhteiden parantaminen Helsingin
nupukivikaduilla on hanke, jossa tulee huomioida katukivien historiallinen
arvo, kaupunkikuvallinen vaikutus sekä materiaalin autenttisuus.
Työssä on myös hyvä nojata pidemmän pyöräilykulttuurin omaavien
kaupunkien esimerkkeihin, Helsingin paikallisiin olosuhteisiin sovit-
taen. Toivomuspontteen näkökulma tyyppikatunmallien suunnittelusta nähdään
kannatettavana ja lautakunta ehdottaa, että kaupunkiympäristön toimia-
la varaa tarvittavat resurssit historiallisesti arvokkaiden katujen luokitte-
lun suunnitteluun yhteistyössä kaupunginmuseon kanssa.

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan kannan mukaan pyöräilyolosuhtei-
den parantaminen luonnonkivikaduilla tulee sovittaa kunkin ympäristön
arvoon ja ominaispiirteisiin. Työtä ohjaamaan voidaan luoda katuypä-
ristöjen arvoluokittelu, ja niiden mukainen toimintamalli, josta oheinen
luokittelu on esimerkinomainen.

1a) Historiallisesti arvokkaimmat suojellut kivipinnat, vanhat helsinkiläi-
set katukivet. Pyöräilyolosuhteita voidaan parantaa katujen kunnostuk-
sen yhteydessä siirtämällä liikenteen hiomat kivet pyöräilyn alueelle,
kadun kunnostuksen yhteydessä. Huolellisen kivityön myötä olosuhteet
pyöräilyyn parantuvat, alkuperäistä materiaalia käyttämällä. Tätä mallia
on sovellettu kansainvälisissä verokkikaupungeissa.

1b) Historiallisesti arvokkaat katupinnat, joilla vanhat helsinkiläiset ka-
tukivet. Katukiviä voidaan jälkikäteen tasoittaa esim. meisselihakkaa-
malla/polttamalla, jolloin saadaan tasaisempaa pintaa, alkuperäistä
helsinkiläistä katukiveä harkiten muokkaamalla. Myös tästä löytyy toi-
mivia kansainvälisiä esimerkkejä.

2) Arvoluokan kaksi katu ympäristöt, joissa pyöräilykaistan kiviksi voi-
daan valikoida uutta kiviainesta, mahdollisimman hyvin vanhaan kivi-

pintaan sopeutuen. Liikennealue on tällöin esimerkiksi kaistoihin jaettava. Kaikkialla kaupungissa kivetyn kadut eivät myöskään ole vanhaa kiveä, vaan myös myöhempiä yksivävyisiä kivitatuja on rakennettu. Näiden täydentäminen on kiviaineksen osalta helpompaa.

3) Arvoluokan kolme liikenneympäristö, jossa pyöräilykaista voidaan ratkaista asfaltilla.

Kategorisointi on esitetty vain esimerkinomaisesti, sillä helsinkiläiset katupinnat ja niiden käsittely eroavat merkittävästi kadulta kadulle. Toisinaan kivityksessä on käytetty uusia yksivärisiä kiviä, joiden täydentäminen uusilla kivillä on helpompaa. Toisinaan katu ympäristöön liittyy erilaisia parkkitaskuja, istutuksia yms. kadun perusjäsentelyä muuntaavaa, jolloin ratkaisut tulee soveltaa tarkemmin olevaan tilanteeseen. Kaupunginniemen ruutukaava-alueen kadut ovat tyypillisesti niin kapeita (kokoojakatujen ja asuinkatujen leveyksissä ei ole eroa), ettei pyöräliikenteen käyttöön ole käytännössä mahdollista erottaa erillistä pyöräkaistaa. Katupinnan säilyminen ilmeeltään yhtenäisenä, vaikkakin eri liikkumismuodoille sovellettuna, on tällöin hyvä lähtökohta muutoksille, joskin tasaisemman kiveyksen rakentaminen pyöräilyn kannalta sopivaan kohtaan ajorataa on selvitettävä ratkaisu.

Olevan tilanteen pohjalta ei katusuunnittelussa käytännössä ole suoraan sovellettavia tyyppikatummalleja, mikä huomioidaan myös pyöräliikenteen käytettävyyden parantamiseen tähtäävässä hankkeessa. Kukin luonnonkivillä lasketuista katuosuuksista tulee tarkastella omista lähtökohdistaan, yllä oleva luokittelu taustalla. Pyöräliikenteen parantaminen edellyttää koko kiveä lasketun kadun uudelleen kiveämistä, mikä tulee myös huomioida ratkaisussa. Mikäli hanketta edistetään, on hyvä aloittaa erilaisista malliasennuksista, sekä näissä tehtävistä kokeiluista, jolloin ratkaisujen soveltuvuutta ja tuloksia on mahdollista arvioida. Kaupungin museo seuraa jatkotyötä.

Katukivien historiaa ja taustaa

Helsinkiläiset katukivet kuuluvat olennaisena osana historiallisesti elävän kaupungin ominaispiirteisiin. Katukivillä on myös kaupunkikuvallista merkitystä, ja luonnonkivipinnat tukevat laadukasta kaupunkimaisuuden kokemusta.

Katukivet Helsingissä

Helsinkiläisten katujen kiveäminen alkoi laajassa mitassa pääkaupungin uudistetun rakennusjärjestyksen v. 1825 määräysten mukaisesti, ensin mukulakivettyinä katuina ja aukioina. Kiveämistapa uudistui 1800-luvun loppupuolella, jolloin mukulakivistä siirryttiin nupukiviin ja kivilaattoihin, joka oli vallitseva materiaali 1900-luvun alkupuolelle asti.

Tämän mallin mukaisia kivettyjä katuja on säilynyt historiallisessa empire-keskustassa, sekä muutamissa muissa keskeisissä historiallisissa katuosuuksissa. Katukivien merkitys historiallisen kaupungin autenttisenä osana on tunnistettu esimerkiksi empire-keskustan suojelukavassa v. 1988, jossa suojelun piiriin kuuluvat rakennusten lisäksi mm. alueen aidat, ulkoportaat, muistomerkit, puurivit ja kiveykset. Tämän määräyksen mukaisesti on suojellun alueen katupintoja ylläpidetty ja paikoin ennallistettu. Lisäksi kivettyjä katuja on säilynyt joukko eri puolilla kaupunkia.

Helsingin historialliset katukivet ovat kaupungin peruskalliota, graniittia. Kaupungin rakentaminen menneisyydessä on katupinnoilla ja maahan kiinnittyvissä sokkeleissa tapahtunut rakennuspaikalta louhituista ja muokatuista kivistä. Tämä tekee alkuperäisistä säilyneistä kivi-pinnoista ilmeeltään omalaatuisia, väreiltään, sävyiltään ja suonistoiltaan yksilöllisiä - paikallisia. Alkuperäisen rakennustavan mukaisia kiviä ole enää tänä päivänä saatavilla, helsinkiläisten katukivien tuotantoa ei ole. Helsinki kuuluu historiallisesti niiden harvojen kaupunkien joukkoon, jossa katupinnoitteet ovat paikallista kivimateriaalia, paikalta louhittua ja työstettyä. Verrokkina voidaan mainita esimerkiksi Rooma ja sen basalttikatupinnat, vastaavalla tavalla paikallisina materiaaleina.

Kivettyjen katujen rakenne

Katukivien valmistaminen ja katurakentaminen on käsityötä, joka vaatii tekijöiltä materiaalin käsittelyn ja työtavan asiantuntemusta ja kokemusta. Historialliset katukivet eivät ole mitoiltaan standardoituja, vaan jokainen kivi on sovitettu paikalleen yksilöllisesti, mikä antaa kivetyille kaduille niiden elävän ilmeen. Katujen nupukivet ovat lohkopintaisia sivuilta ja pohjalta, yläpinta on työstetty hienommaksi. Pohjan ja sivujen lohkopinta on edellytys katurakenteen kestävyydelle ja työn onnistumiselle. Katukivien pinnan lopullinen hioutuminen, patinoituminen, tapahtuu liikenteen vaikutuksesta. Kivistä lasketut kadut kuluvat liikenteen, talviolosuhteiden ja -huollon vaikutuksesta. Pohjan elämisellä on vaikutusta saumauksiin ja pinnan tasaisuuteen, joka vaikuttaa myös pyöräilyn olosuhteisiin. Kivetyillä kaduilla on myös elinkaarensa ja huoltovälinä, joka tulee ylläpidossa huomioida.

Suomalaista graniittia olevat, käytössä hioutuneet katukivet ovat arvomateriaalia, jolle on jopa kansainvälinen markkina, eurooppalaisten historiallisten katu ympäristöjen haluttuna pintarakenteena. Tämä kertoo, kuinka historiallisen arvon rinnalla materiaalilla on myös vastaavaa taloudellista arvoa.

Käsittely

Vastaehdotus 1:

Lukas Korpelainen: 2. momentin alkuun lisäys: "Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta katsoo että pyöräilyolosuhteiden parantaminen Helsingin luonnonkivikaduilla on kannatettavaa ja edistää Helsingin kaupunkistrategian sekä pyöräliikenteen kehittämissuunnitelman 2020-2025 tavoitteita." Seuraavan virkkeen alusta poistetaan sanat "Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta katsoo, että".

Kannattaja: Titta Hiltunen

Vastaehdotus 2:

Lukas Korpelainen: 8. momentin viimeisen virkkeen loppuun lisäys: ", joskin tasaisemman kiveyksen rakentaminen pyöräilyn kannalta sopivaan kohtaan ajorataa on selvitettävä ratkaisu."

Kannattaja: Titta Hiltunen

1 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: 2. Lukas Korpelaisen vastaehdotuksen 1 mukaisesti muutettuna

Jaa-äännet: 5

Heimo Laaksonen, Teija Makkonen, Kimmo Niemelä, Dani Niskanen, Juha-Pekka Partanen

Ei-äännet: 8

Hilkka Ahde, Mahad Ahmed, Paavo Arhinmäki, Yuri Birjulin, Titta Hiltunen, Lukas Korpelainen, Eeva Kärkkäinen, Nina Miettinen

Tyhjä: 0

Poissa: 0

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta hyväksyi Lukas Korpelaisen vastaehdotuksen 1 mukaan muutetun ehdotuksen äänin 5 - 8.

2 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Lukas Korpelaisen vastaehdotuksen 2 mukaisesti muutettuna

Jaa-äännet: 5

Heimo Laaksonen, Teija Makkonen, Kimmo Niemelä, Dani Niskanen, Juha-Pekka Partanen

14.05.2024

Asia/4

Ei-äännet: 8

Hilkka Ahde, Mahad Ahmed, Paavo Arhinmäki, Yuri Birjulin, Titta Hiltunen, Lukas Korpelainen, Eeva Kärkkäinen, Nina Miettinen

Tyhjä: 0

Poissa: 0

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta hyväksyi Lukas Korpelaisen vastaehdotuksen 2 mukaan muutetun ehdotuksen äänin 5 - 8.

Esittelijä

kulttuurijohtaja
Mari Männistö

Lisätiedot

Mikko Lindqvist, arkkitehti, puhelin: +358 9 310 36972
mikko.lindqvist(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta antaa asiasta seuraavan lausunnon:

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta katsoo, että pyöräilyolosuhteiden parantaminen Helsingin nupukivikaduilla on hanke, jossa tulee huomioida katukivien historiallinen arvo, kaupunkikuvallinen vaikutus sekä materiaalin autenttisuus. Työssä on myös hyvä nojata pidemmän pyöräilykulttuurin omaavien kaupunkien esimerkkeihin, Helsingin paikallisiin olosuhteisiin sovittaen. Toivomusponnen näkökulma tyyppikatummallien suunnittelusta nähdään kannatettavana ja lautakunta ehdottaa, että kaupunkiympäristön toimiala varaa tarvittavat resurssit historiallisesti arvokkaiden katujen luokittelun suunnitteluun yhteistyössä kaupunginmuseon kanssa.

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan kannan mukaan pyöräilyolosuhteiden parantaminen luonnonkivikaduilla tulee sovittaa kunkin ympäristön arvoon ja ominaispiirteisiin. Työtä ohjaamaan voidaan luoda katu ympäristöjen arvoluokittelu, ja niiden mukainen toimintamalli, josta oheinen luokittelu on esimerkinomainen.

1a) Historiallisesti arvokkaimmat suojellut kivipinnat, vanhat helsinkiläiset katukivet. Pyöräilyolosuhteita voidaan parantaa katujen kunnostuksen yhteydessä siirtämällä liikenteen hiomat kivet pyöräilyn alueelle, kadun kunnostuksen yhteydessä. Huolellisen kivityön myötä olosuhteet

pyöräilyyn parantuvat, alkuperäistä materiaalia käyttämällä. Tätä mallia on sovellettu kansainvälisissä verrokkikaupungeissa.

1b) Historiallisesti arvokkaat katupinnat, joilla vanhat helsinkiläiset katukivet. Katukiviä voidaan jälkikäteen tasoittaa esim. meisselihakkamalla/polttamalla, jolloin saadaan tasaisempaa pintaa, alkuperäistä helsinkiläistä katukiveä harkiten muokkaamalla. Myös tästä löytyy toimivia kansainvälisiä esimerkkejä.

2) Arvoluokan kaksi katu ympäristöt, joissa pyöräilykaistan kiviksi voidaan valikoida uutta kiviainesta, mahdollisimman hyvin vanhaan kivi-pintaan sopeutuen. Liikennealue on tällöin esimerkiksi kaistoihin jaettava. Kaikkialla kaupungissa kivet kadut eivät myöskään ole vanhaa kiveä, vaan myös myöhempiä yksivävyisiä kivitatuja on rakennettu. Näiden täydentäminen on kiviaineksen osalta helpompaa.

3) Arvoluokan kolme liikenne ympäristö, jossa pyöräilykaista voidaan ratkaista asfaltilla.

Kategorisointi on esitetty vain esimerkinomaisesti, sillä helsinkiläiset katupinnat ja niiden käsittely eroavat merkittävästi kadulta kadulle. Toisinaan kivetyksessä on käytetty uusia yksivärisiä kiviä, joiden täydentäminen uusilla kivillä on helpompaa. Toisinaan katu ympäristöön liittyy erilaisia parkkitaskuja, istutuksia yms. kadun perusjäsentelyä muuntauva, jolloin ratkaisut tulee soveltaa tarkemmin olevaan tilanteeseen. Kaupunginruutukaava-alueen kadut ovat tyypillisesti niin kapeita (kokoojakatujen ja asuinkatujen leveyksissä ei ole eroa), ettei pyöräliikenteen käyttöön ole käytännössä mahdollista erottaa erillistä pyöräkaistaa. Katupinnan säilyminen ilmeeltään yhtenäisenä, vaikkakin eri liikkumismuodoille sovellettuna, on tällöin hyvä lähtökohta muutoksille.

Olevan tilanteen pohjalta ei katusuunnittelussa käytännössä ole suoraan sovellettavia tyyppikatunalleja, mikä huomioidaan myös pyöräliikenteen käytettävyyden parantamiseen tähtäävässä hankkeessa. Kukin luonnonkivillä lasketuista katuosuuksista tulee tarkastella omista lähtökohdistaan, yllä oleva luokittelu taustalla. Pyöräliikenteen parantaminen edellyttää koko kivistä lasketun kadun uudelleen kiveämistä, mikä tulee myös huomioida ratkaisussa. Mikäli hanketta edistetään, on hyvä aloittaa erilaisista malliasennuksista, sekä näissä tehtävistä kokeiluista, jolloin ratkaisujen soveltuvuutta ja tuloksia on mahdollista arvioida. Kaupungin museo seuraa jatkotyötä.

Katukivien historiaa ja taustaa

Helsinkiläiset katukivet kuuluvat olennaisena osana historiallisesti elävän kaupungin ominaispiirteisiin. Katukivillä on myös kaupunkikuvallista

merkitystä, ja luonnonkivipinnat tukevat laadukasta kaupunkimaisuuden kokemusta.

Katukivet Helsingissä

Helsingiläisien katujen kiveäminen alkoi laajassa mitassa pääkaupungin uudistetun rakennusjärjestyksen v. 1825 määräysten mukaisesti, ensin mukulakivettyinä katuina ja aukioina. Kiveämistapa uudistui 1800-luvun loppupuolella, jolloin mukulakivistä siirryttiin nupukiviin ja kivilaattoihin, joka oli vallitseva materiaali 1900-luvun alkupuolelle asti. Tämän mallin mukaisia kivettyjä katuja on säilynyt historiallisessa empire-keskustassa, sekä muutamissa muissa keskeisissä historiallisissa katuosuuksissa. Katukivien merkitys historiallisen kaupungin autenttisena osana on tunnistettu esimerkiksi empire-keskustan suojelukavassa v. 1988, jossa suojelun piiriin kuuluvat rakennusten lisäksi mm. alueen aidat, ulkoportaat, muistomerkit, puurivit ja kiveykset. Tämän määräyksen mukaisesti on suojellun alueen katupintoja ylläpidetty ja paikoin ennallistettu. Lisäksi kivettyjä katuja on säilynyt joukko eri puolilla kaupunkia.

Helsingin historialliset katukivet ovat kaupungin peruskalliota, graniittia. Kaupungin rakentaminen menneisyydessä on katupinnoilla ja maahan kiinnittyvissä sokkeleissa tapahtunut rakennuspaikalta louhituista ja muokatuista kivistä. Tämä tekee alkuperäisistä säilyneistä kivipinnoista ilmeeltään omalaatuisia, väreiltään, sävyiltään ja suonistoiltaan yksilöllisiä - paikallisia. Alkuperäisen rakennustavan mukaisia kiviä ole enää tänä päivänä saatavilla, helsingiläisten katukivien tuotantoa ei ole. Helsinki kuuluu historiallisesti niiden harvojen kaupunkien joukkoon, jossa katupinnoitteet ovat paikallista kivimateriaalia, paikalta louhittua ja työstettyä. Verrokkina voidaan mainita esimerkiksi Rooma ja sen basalttikatupinnat, vastaavalla tavalla paikallisina materiaaleina.

Kivettyjen katujen rakenne

Katukivien valmistaminen ja katurakentaminen on käsityötä, joka vaatii tekijöiltä materiaalin käsittelyn ja työtavan asiantuntemusta ja kokemusta. Historialliset katukivet eivät ole mitoiltaan standardoituja, vaan jokainen kivi on sovitettu paikalleen yksilöllisesti, mikä antaa kivetyille kaduille niiden elävän ilmeen. Katujen nupukivet ovat lohkopintaisia sivuilta ja pohjalta, yläpinta on työstetty hienommaksi. Pohjan ja sivujen lohkopinta on edellytys katurakenteen kestävyydelle ja työn onnistumiselle. Katukivien pinnan lopullinen hioutuminen, patinoituminen, tapahtuu liikenteen vaikutuksesta. Kivistä lasketut kadut kuluvat liikenteen, talviolosuhteiden ja -huollon vaikutuksesta. Pohjan elämisellä on vaikutusta saumauksiin ja pinnan tasaisuuteen, joka vaikuttaa myös pyöräi-

14.05.2024

Asia/4

lyn olosuhteisiin. Kivetyillä kaduilla on myös elinkaarensa ja huoltovä-
linsä, joka tulee ylläpidossa huomioida.

Suomalaista graniittia olevat, käytössä hioutuneet katukivet ovat arvo-
materiaalia, jolle on jopa kansainvälinen markkina, eurooppalaisten his-
toriallisten katuymäristöjen haluttuna pintarakenteena. Tämä kertoo,
kuinka historiallisen arvon rinnalla materiaalilla on myös vastaavaa ta-
loudellista arvoa.

Esittelijän perustelut

Kaupunginkanslia on pyytänyt kulttuuri- ja vapaa aikalautakunnalta lau-
suntoa 14.5.2024 mennessä kaupunginhallitukselle valtuutettu Hannu
Oskalan toivomusponnosta, jossa kaupunginvaltuusto edellyttää selvi-
tettävän mahdollisuutta luoda yhteistyössä kaupunginmuseon kanssa
tyyppikatunmalli, jossa yhdistetään tasainen ja Helsingin historiallista
keskustaa kunnioittava katukivetys että pyöräliikenteen laatutason pa-
rantamisen vaatimukset. Toivomusponsi on liitteenä.

Asiasta on pyydetty lausuntoa myös kaupunkiympäristölautakunnalta.

Esittelijä

kulttuurijohtaja
Mari Männistö

Lisätiedot

Mikko Lindqvist, arkkitehti, puhelin: +358 9 310 36972
mikko.lindqvist(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätöshistoria

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta 23.04.2024 § 63

Kaupunkiympäristölautakunta 10.10.2023 § 521

14.05.2024

Asia/5

§ 68

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle valtuutettu Eveliina Heinäluoman toivomusponnosta ratsastustierian tai iltapäiväkerhotoiminnan järjestämiseksi Itä-Helsinkiin ratsastuskoulun paikan kartoittamisen yhteydessä

HEL 2024-001827 T 00 00 03

Lausunto

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta päätti panna asian pöydälle.

Käsittely

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta päätti yksimielisesti panna asian pöydälle Hilka Ahteen ehdotuksesta.

Esittelijä

vs. liikuntajohtaja
Stefan Fröberg

Lisätiedot

Stefan Fröberg, ulkoilupalvelupäällikkö, puhelin: 09 310 87901
stefan.froberg(a)hel.fi
Minttu Perttula, erityissuunnittelija, puhelin: 09 310 36171
minttu.perttula(a)hel.fi

Liitteet

1 Heinäluoma Eveliina, Toivomusponsi 31.1.2024 asia 9

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Lausuntoehdotus

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta antaa asiasta seuraavan lausunnon:

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta pitää kannatettavana itäisen Helsingin ratsastusmahdollisuuksien parantamista. Ratsastuksen harrastajia on Suomessa noin 160 000. Lähes joka viides 10–18-vuotiaista tytöistä harrastaa ratsastusta. Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala tekee yhteistyötä kaupunkiympäristön toimialan kanssa, jotta sopiva sijoituspaikka ratsastuskoulutoiminnalle löytyisi Vuosaaresta, joka sijaintipaikkana sijaitsee hyvien joukkoliikenneyhteyksien varrella, ja täydentäisi merkittävää katvealuetta itäisen Helsingin ratsastusmahdollisuuksien osalta.

Palveluiden tuottajat valitaan kaupungilla lähtökohtaisesti avoimen haku- ja tarjouskilpailun perusteella. Tarjouspyyntöasiakirjoissa

edellytetään toimijalta osaamista ja kokemusta monipuolisista palveluiden tuottamisesta. Itäiseen Helsinkiin kartoitettavalle ratsastuskoulun paikalle valittavan toimijan tulee tarjota ratsastuspalveluita mahdollisimman laajalle joukolle ratsastuksesta kiinnostuneita ja hyötyviä helsinkiläisiä. Toimijan eduksi katsotaan myös kokemus alalla toimimisesta. Hakumenettely- tai tarjouskilpailuvaiheessa varmistetaan myös, että hevosten hyvinvointi toteutuu toimijaa valitessa.

Ratsastusterapian ja iltapäiväkerhotoimintaan liittyviä reunaehtoja

Ratsastustoimijaa kilpailutettaessa, Helsingin kaupungilla on vain rajallisesti mahdollisuuksia edellyttää ratsastusterapian tai iltapäiväkerhotoiminnan järjestämistä. Esimerkiksi ratsastusterapia on luokiteltu vaativaksi lääkinnälliseksi kuntoutukseksi, joka on lähtökohtaisesti Kelan järjestämisvastuulla. Kela toteuttaa toimijoiden hankinnan ja laatii kriteerit palveluntuottajalle. Tällaiset vaatimukset kaupungin tarjouspyyntöasiakirjoissa rajaisivat useita potentiaalisia toimijoita palvelun tuottamisen ulkopuolelle.

Perusopetuksen iltapäivätoimintaan liittyvät toiminta-avustukset voi yhdistys, järjestö, osakeyhtiö tai toiminimellä toimiva palveluntuottaja kuitenkin hakea itse tammikuussa seuraavalle lukuvuodelle, ja tähän kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala ei voi toimijaa valitessaan vaikuttaa. On hyvä olla tietoinen, että jotta ratsastustalli tulisi kyseeseen iltapäivätoiminnan toimipaikkana, tulisi sen sijaita peruskoulun läheisyydessä, koska lapsia ei toimipaikkoihin kaupunki erikseen kuljeta.

Tilannekatsaus itäiseen Helsinkiin sijoitettavan ratsastuskoulun paikan kartoitukseen

Östersundomin alueella on useita ratsastuspalveluita tuottavia yrityksiä, mutta ne ovat toistaiseksi vaikeammin saavutettavissa julkisella liikenteellä. Tällä hetkellä sijoituspaikkaa ratsastuskoulutoiminnalle tarkastellaan Vuosaaresta, joka sijaintipaikkana sijaitsee hyvien joukkoliikenneyhteyksien varrella ja täydentäisi merkittävää katvealuetta itäisen Helsingin ratsastusmahdollisuuksien osalta.

Ratsastustoiminnan kaavoittamisessa ja suunnittelussa on vaatimuksia erityisesti sijainnin, suojaetäisyyksien, tilatarpeen, ympäristövaikutusten ja häiriötekijöiden sekä mahdollisten ratsastusreittien kannalta. Hevosreitit tulisi pääasiassa linjata erikseen muista liikkumismuodoista, ja ratsastukseen tarkoitettut reitit ovat vain ratsastusta varten. Niiden risteämisestä muun ulkoilureitistön kanssa tulisi välttää.

Vuosaareissa on selvitetty mahdollisia ratsastukseen soveltuvia paikkoja Mustavuoressa ja hautausmaaksi kaavoitettua aluetta liikuntapuiston ja kartanoalueen välissä. Mustavuoressa on lainvoimainen asemakaava ratsastuskoulun rakentamista varten, mutta alueella on haaste saa-

da erilaiset toiminnot sovitettua yhteen siten, että sekä ratsastuskoulu-toiminnan että muun ulkoilun lisäksi luonto- ja kulttuuriarvojen säilymisen tavoitteet toteutuisivat. Lainvoimaisen kaavan mukaisen toteutuksen lisäksi tarkastellaan, saataisiinko kaavamutoksen avulla luotua edellytykset ratsastuskoulun toteuttamiselle esimerkiksi Niinisaarenpolun tuntumaan alueen luonto- ja kulttuuriarvot paremmin huomioiden. Vieressä sijaitsevalla Vuosaaren täyttömäen alueella on voimassa olevaan asemakaavaan merkitty ohjeellinen kenttämainen ratsastusalue, sekä ratsastusreitit. Alueelta on kävelyetäisyyttä Kalvikintien runkolinjan pysäkillä noin 700 metriä.

Toinen mahdollinen vaihtoehto on Vuosaaren liikuntapuiston yhteydessä oleva hautausmaaksi kaavoitettu alue, joka on historiallisesti ja maisemallisesti osa Vuosaaren kartanon kulttuuriympäristöä. Alueella on edelleen kartanon vanhaa rakennuskantaa, joka on suojeltu asemakaavalla. Alue on riittävän laaja ja historiallisesti ollut osa kartanoalueen peltoa. Nykyisellään alue on alkanut vähitellen metsittyä. Tarkemmassa suunnittelussa tulisi huomioida kulttuuriympäristön reunaehdot, mutta toisaalta ratsastustoiminnan kautta voitaisiin palauttaa alueen avointa maisematilaa harkitusti. Alue on osittain pohjavesialueella, mikä voi vaikuttaa alueen suunnitteluun. Hautausmaan alue on keskeisemmällä paikalla Vuosaaressa kuin Mustavuori. Vuosaaren metroasemalle on kävelyetäisyyttä noin 800 metriä.

Hautausmaatontin omistavan Helsingin Seurakuntayhtymän kanssa on aloitettu keskustelut mahdollisuuksista maanvaihdon kautta edistää ratsastuskoulun toteutumista siten, että hautausmaaksi kaavoitettu kiinteistö voitaisiin uudelleen kaavoittaa ratsastustoimintaan. Helsingin kaupungin ja Helsingin Seurakuntayhtymän välisissä neuvotteluissa kyse on kuitenkin useamman kiinteistön kokonaisuudesta, johon sisältyy mm. kaavamutoksia. Neuvottelut ovat aivan alkuvaiheessa ja voivat kestää vuosia riippuen kaavojen etenemisestä ja maanvaihtopaketin laajuudesta.

Esittelijän perustelut

Kaupunginkanslia on pyytänyt 31.5.2024 mennessä kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnalta lausuntoa Eveliina Heinäluoman toivomusponnosta, jossa kaupunginvaltuusto edellyttää selvitettävän voidaanko aloitteessa mainittujen ratsastusterapian tai iltapäiväkerhotoiminnan järjestämistä edistää samassa yhteydessä, kun Itä-Helsinkiin aktiivisesti kartoitetaan paikkaa ratsastuskoulun toiminnalle. Toivomusponsi on liitteenä.

Toivomusponnosta on pyydetty lausuntoa myös kasvatus- ja koulutuslautakunnalta sekä kaupunkiympäristölautakunnalta.

Esittelijä

14.05.2024

Asia/5

vs. liikuntajohtaja
Stefan Fröberg

Lisätiedot

Stefan Fröberg, ulkoilupalvelupäällikkö, puhelin: 09 310 87901
stefan.froberg(a)hel.fi
Minttu Perttula, erityissuunnittelija, puhelin: 09 310 36171
minttu.perttula(a)hel.fi

Liitteet

1 Heinäluoma Eveliina, Toivomusponsi 31.1.2024 asia 9

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

14.05.2024

MUUTOKSENHAKUOHJEET

1

MUUTOKSENHAKUKIELTO

Pöytäkirjan 64, 65, 66, 67 ja 68 §:t.

Tähän päätökseen ei saa hakea muutosta, koska päätös koskee asian valmistelua tai täytäntöönpanoa.

Sovellettava lainkohta: Kuntalaki 136 §

14.05.2024

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta

Paavo Arhinmäki
puheenjohtaja

Miska Nera
pöytäkirjanpitäjä

Pöytäkirja tarkastettu

Juha-Pekka Partanen

Mahad Ahmed

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu.

Pöytäkirja on pidetty nähtävänä yleisessä tietoverkossa osoitteessa
www.hel.fi 17.05.2024.